

MIT KAPTAM A PSZICHOLÓGIÁTÓL? (HALLGATÓI SZEMMEL A SZEMÉLYKÖZPONTÚ PSZICHOLÓGIA-TANULÁSI KÍSÉRLETRŐL)

KLEIN SÁNDOR—FARKAS KATALIN

„Szívesen írok ilyen fogalmazványokat, hát még ha tudnám, hogy az illetékesek el is olvassák”.

Ebben a „tanulmányban” a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola 1985—86-ban I. éves nappali tagozatos hallgatóinak a pszichológia óráikról írt véleményeiből gyűjtöttünk össze egy csokorra valót. Olyan hallgatóktól idézünk, akik a személyközpontú megközelítés jegyében kísérleti jellegű előadásokon és szemináriumokon vettek részt. A hallgatók a véleményüket névvel és csoportmegjelöléssel írták meg. Ezeket azért hagytuk el, mert ehelyütt nem a részletekre — például a szemináriumok különböző jellegére — kívánjuk helyezni a hangsúlyt, hanem valamiféle körképet szeretnénk adni: itt állunk most.

Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani hallgatóinknak az őszinte véleményekért.

1. „Kísérleti pszichológiaoktatás”

„Ebből a félévből azt szűrtem le, hogy a pszichológia tantervi követelmények közé nehezen beszorítható, sokrétű”.

„Kísérleti pszichológiaoktatás folyik a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán” — halljuk néha hallgatóktól — tanároktól — ismerősöktől, s mondjuk, írjuk néha magunk is. Valójában nem szeretjük ezt a kifejezést mert sokakban azt az érzést keltheti, hogy valahogy úgy kísérletezgetünk a hallgatókkal, mint az állatkísérleteket végző pszichológusok a macskákkal, egerekkel, galambokkal: valamiféle sajátos szituációt teremtünk a számukra, s azután figyeljük, mérjük, mi történik a feltételek változtatása esetén.

Pedig nem erről van szó. Saját tapasztalataink, elméleti megfontolások, irodalmi élmények hatására meg vagyunk győződve arról, hogy a pszichológiaórák célja a tanárképzésen belül elsősorban az, hogy hozzájáruljon a tanárjelöltek egészségesen fejlett személyiségének kialakulásához, elősegítse alkotóképességük kibontakozását, szemléletük tanulóközpontúvá válását.

Ehhez a célhoz nem vezet „királyi út”. Tanulóinkat nem kényszeríthetjük önállóságra, helyettük meghozott döntésekkel nem készíthetjük fel őket a döntéshozatal nehézségeire, a döntések követelményeire, és szükségszerűen célt tévesztett minden tanári szónoklat a tanulócentrikusságról.

Vagyis a szokástól eltérő pszichológiaóráink csupán a tanárrá váláshoz számunkra fontosnak tűnő célok elérését szolgáló eszközök. Hallgatóink megkérdőjelezhetik ezeket a célokat, megkérdőjelezhetik, hogy „eszközeink” valóban elősegítik-e a célok elérését. Élhetnek és visszaélhetnek a kapott önállósággal.

Más választásunk azonban — ami a lényegét illeti — nem nagyon van: nem kímélhetjük meg a hallgatókat a felnőtté válás, a felelősségvállalás „kínjától”. De szeretnénk ha minden hallgató érezné, együtt küszködünk velük, s hiszünk abban, hogy egészséges, életrevaló gyerekeket sikerül „világra segítenünk”.

Az együttműködéshez mindenekelőtt jó kommunikációra van szükség. A tanév közben is mindenkinek megvolt a lehetősége, hogy aktívan meghatározza, hogy mi és hogyan történjék a pszichológia órákon, de egyelőre csak viszonylag kevesen éltek ezzel a lehetőséggel.

A félév végén feltett „Mit kaptam a pszichológiától?” kérdés így olyanok számára is megnyilatkozási lehetőséget adott, akik még nem jutottak el a nyilvános állásfoglalásig, „sorsuk” tevőleges befolyásolásáig.

Mi átolvastuk ezeket az írásbeli válaszokat, és most igyekszünk visszatükrözni az így kapott képet. E tükörkép tagadhatatlanul szubjektív: idézeteink válogatása bizonyos értelemben teljesen önkényes. Azt azonban kijelenthetjük, hogy célunk nem a nehézségek elkerülése, lebecsülése, valamiféle öngazolás. Éppen ellenkezőleg: a területi határokon belül minél több izgalmas, megoldásra váró problémát szeretünk volna érinteni.

2. Az előadások

„... Egy-két előadás nagyon-nagyon tetszett, a többi az csak nagyon...”

A „kísérlet” egyik legfőbb paradoxonát az előadások hordozzák magukban: minél „jobbak” (látványosabbak, érdekesebbek stb.) annál kevésbé szolgálják a célt. Nem az előadó „nagyságát”, jó képességeit kellene ugyanis demonstrálni, hanem a hallgatóknak (milyen jellegzetesen kifejező ez a szó!) kellene megérezniük: „a mi véleményünk legalább ilyen érdekes, fontos stb.”.

Persze ez nem mentség a rossz, unalmas előadásra.

Az első találkozás az előadóteremben az előadó számára csodálatos érzés volt. Úgy érezte, hogy abban a lehetetlenül idegen, arényszerű teremben néhány perc alatt sikerült közel kerülni egymáshoz. Mindig felejthetetlen marad az a pillanat, amikor egy laoszi hallgató elénekelte a számunkra távoli hazája egy dalát.

Ahogy egy hallgató írja:

„Az első előadáson kialakult egy olyan légkör, amelyben azt hiszem mindenki jól érezte magát. Ha kérdezték tőlem otthon, hogy milyen a főiskola, mindig elmondtam ezt az első előadást...”

Az előadásokon a hallgatóknak felkínáltuk azt a lehetőséget, hogy (az oktatóval együtt) maguk alakítsák ki, hogy mit és hogyan csináljanak. Elmondtuk, hogy tematikusan a legkülönbözőbb témákról lehet szó, melynek aktualitását a résztvevők érzik és fontosnak tartják.

A „lehetőséggel élés” újszerűségéről, de egyben nehézségeiről így vallanak a hallgatók:

„Az első előadás nagy hatással volt rám. Nagyon tetszett, hogy a tanár úr diákokra bízta a döntést: mit csináljunk ebben a félévben... Sajnos még nem tudunk mit kezdeni a szabadságunkkal, hiszen nem tudtuk azt sem: mit várnak tőlünk.”

„Szerintem jó lenne, ha a következő félévben az oktató megmondaná, hogy milyen témával lenne érdemes foglalkozni, mert mi magunk sem vagyunk még mindig tisztában a lehetőségeinkkel”.

„Igaz, hogy az év elején megkérdezték, mivel foglalkozunk, de akkor még azt sem tudtuk mi fán terem a pszichológia, s ezen belül milyen témákkal lehet foglalkozni.”

Az előadások tematikájának kialakítása után nagy súlyt fektettünk arra, hogy a tanárjelöltek autentikus személyektől — a téma jelentős hazai és külföldi képviselőitől — halljanak egy-egy kérdésről. A hallgatók többsége kifejezetten kedvezően fogadta a „hagyományostól eltérő” előadási formát, illetve az itt oktatott ismeretanyagot.¹

„... Rendkívül érdekes volt a Pavlov-kísérletről (bár a többségét már ismertem) szóló előadás. Kiteljesedett a kép, amit eddig részleteiben tanulmányoztunk a témáról, most új értelmezésben, összefogva kaptuk...”

„Az előadások (főleg a vége felé) érdekesek voltak. Főképp arra voltak jók, hogy az érdeklődést valami felé irányítsák...”

„Nagyon sok különféle érdekes előadást hallottunk nagy tudású előadóktól...”

„... Az előadások érdekesek voltak. Nagy élmény volt külföldi iskolák oktatóit hallgatni. És egyáltalán az előadások hangulata vonzó volt számomra...”

„A filmvetítések tetszettek. A külföldi előadók is magas szintű élményt nyújtottak, bár engem zavart a tolmácsolás”.

A hallgatók egy kisebb része úgy érzi, hogy neki a hagyományos előadási formára, a hagyományos ismeretanyagra lenne nagyobb szüksége. A „Mit kaptam a pszichológiától?” kérdésre adott válaszokból erre is kerestünk példákat:

„Sok mindent és semmit. Sok mindent, mert azt hiszem volt értelme annak, amit csináltunk. Pl.: filmvetítések, beszélgetések. Semmit, mert tulajdonképpen nem tanultunk, száraz anyagot a tankönyvekből, de aki elgondolkozott azon, amit itt látott-halott, kaphatott valamit. Bár én nem lennék ellene bizonyos kötöttségeknek. Pl. néhány könyvből referátumot készíteni, elbeszélgetni közösen szemináriumon az egyes témákról.”

„Lehet, hogy a megszokás miatt, de a hagyományos előadást jobban szeretném (vagy lehet, hogy nem, azt sem tudom mi lenne a jobb). Mindenesetre konkrétabb anyag tanulása biztos nem ártana”.

„Sajnos rögtön az első órákon csalódnunk kellett, mert nemhogy a kötelező téma nem volt megadva, de még a tágabb korlátja sem a témaköröknek. Így óráról-órára tengtünk-lengtünk, beszélgettünk, de egy pszichológiai alapfogalmat vagy ehhez hasonlót sem tanultunk, vettünk át.”

„Nagyon hiányoltam azt, hogy egyetlen pszichológiai alapfogalmat és helyzetet sem ismertünk meg, pedig tanulmányaink során más tanárok, tantárgyak sokszor hivatkoznak ezekre”.

Valóban — és ezt a hallgatók a következő félévben tapasztalni fogják — nem arról van szó, hogy „kísérleti” pszichológiaoktatásunkban sürgősen szükség lenne, feleslegesnek tartunk bizonyos pszichológiai ismereteket, hanem arról, hogy igyekszünk a pszichológia-tanulás rendelkezésére álló időkeretet egyre inkább a pedagógusszemélyiség kialakítását elősegítő tevékenységre fordítani.²

3. Az önállóság

„... néha terhet jelentett elviselni az önállóságot...”

☞ Csak örülni tudunk a mottóul választott hallgatói véleménynek, amely talán kifejezi egyik célkitűzésünk megvalósulását is.

Úgy gondoljuk: ebben a „terhes önállóságnak” megfogalmazott jelenségben legalább két dologról van szó. Az egyik: azt szeretnénk, ha egyrészt tanárjelöltjeink önálló, dönteni tudó, döntéseikért felelősséget vállaló személyek lennének, hiszen későbbi tanári munkájukban állandóak lesznek azok a helyzetek, ahol konkrét döntésre lesz szükségük. Másrészt, szeretnénk, ha a mi tanítványaink majdani tanítványait önállóságra nevelnék, önálló döntésekhez segítenék — ennek pedig elengedhetetlen feltétele, hogy maguk is önállóak legyenek.

A másik dolog: arra törekszünk, hogy a döntéshozatal, a felelősségvállalás „megtanulása” a hallgatók saját tapasztalataira épüljön, a megtanulás „terhét” (és szépségét) átélve, átérezve.

Az első félévben hallgatóink nem — vagy alig valamit — tudtak kezdeni a „hirtelen jött gondolati szabadsággal”, szinte szokatlan volt, hogy lehetnek önálló gondolataik, egyéni javaslataik, amelyek közül sok meg is valósul a pszichológia-órákon. Úgy véljük: az általános és középiskolákban kevés lehetőséget kaptak ahhoz, hogy megtanuljanak a saját gondolataikkal, ötleteikkel „bánni”. A korábbi iskolatípusból hozott merev sémák, elvárások után természetesen tartjuk, hogy — különösen kezdetben — szokatlan, nehéz, „terhes” volt az önálló döntés gyakorlása, a saját elképzelések mások előtti vállalása.

Mintegy a fentiek alátámasztásául két hallgató véleményét idézzük.

„Az előadások és a szemináriumok kötetlensége szerintem mindenkinek új volt. A legtöbben nem tudtunk azonban, mit kezdeni ezzel a szabadsággal. Azt vártuk, hogy valami konkrét ismeretet kapjunk.”

„Nekem túlnyomó részt pozitív élményt jelentettek ezek az előadások, szemináriumok. Mondom most. Visszanézve. Akkor amikor még benne voltam néha terhet jelentett elviselni azt az önállóságot, amit a vállamra tettek. (Te döntsd el, mikor jössz el vagy se; Te hozzá témat; Te válaszolj meg miből vizsgázol!) Mégpedig azért, mert ez az egyetlen óra, ahol az önállóságot, felelősségvállalást ki akarják csikarni belőlem. S mindenütt másutt oldalra megszabják a leckét, katalógust csinálnak, elveszik a döntési lehetőségemet. Borzasztóan nehéz heti 1–2 alkalommal „felőni” s minden többi napon, órán újra gyerekek lenni, aki mások által kiszabott feltételek szerint él.

De én megszerettem, s megértettem (talán) a jelentőségét annak, amit a pszichológia akart elérni”.

4. Csönd és vita

„... közös csöndet produkáltunk...”

„... bárabban kapcsolódom be a vitákba...”

A tanulóközpontú pedagógusnevelés modellje kidolgozásának jelenlegi lépcsőfokán — mint ahogy az eddig leírtakból is érzékelhető — az előadásokat és szemináriumokat elsősorban az önismeret, mások megismerését, a saját érzések, gondolatok kifejezését, mások számára érthető-megérthető módon történő kommunikálását, mások érzéseire, gondolataira való odafigyelést, rezonálást stb. elősegítő nagy- és kiscsoportokká alakítottuk át. A beszélgetések kiindulópontjaul szolgálhattak a tanárjelöltek aktuális problémái, konfliktusai, érzései, gondolatai, de — a csoport tagjaként — természetesen a tanár is javasolhatta valamilyen őt foglalkoztató, általa fontosnak tartott téma megbeszélését.³

Módszertani „újításunkról” így vallanak a hallgatók:

a) Akik még „csöndben vannak”:

„Az előadásokon folyó beszélgetések is sokszor érdekesek, a baj csak az, hogy kevesen szólalnak meg. (Ez önkritika is többek közt, hiszen én is a többiekkel hallgatók. Nemcsak a nevem miatt, hanem lehet, hogy a sok ember jelenléte is zavar egy kicsit.” (Csendes)

„Tetszett az elgondolás, hogy az előadások ne a megszokott formában teljenek el, de sajnos sokszor feszült lett a légkör és elég kínosan éreztem magam. Jó lenne az, ha nem ennyien lennének együtt, és nem ilyen ismeretlenül”.

„A szemináriumi foglalkozásokon ugyanis azon kívül, hogy egymáson nevetünk, „közös csöndet produkáltunk” és magunkat figyeltük (ami magától is megtesz az ember) és úgy, hogy végül csak a saját gondolatainkra hagyatkozhatunk, a tanártól semmit nem kaptunk, nem sok értelmét látom. Egyetlen alapfogalmat sem tanultunk meg, amelyek segítségével ezek az önmegfigyelések hasznosak lettek volna.”

„... a szemináriumi nagy csöndek nem szerettem. Kínos, hogy ott ül 26 emberke és nem tud egymásnak mit mondani. Így ez nem jó. Valahogy másképpen kellene megszervezni”.

b) Akik már bekapcsolódtak:

„Azt viszont feltétlenül el kell mondanom, hogy a félév eredményeképpen bátrabban kapcsolódom be a vitákba”.

„... abban segített, hogy az adott témáról kialakított véleményemet ne tartsam magamban, hanem elmondjam s bátrabban beszéljek mások előtt is”.

„A szemináriumon bátran el mertem mondani a véleményem, s szinte igyekeztem elmondani. Tudtam, hogy általában társaim és a tanárnő nem ért velem egyet, de mégis elmondtam. S ők mindig egy helyes véleménynyilvánításba próbáltak terelni. Formálták pesszimista lelkivilágom”.

„Az előadáson nem voltam aktív, pedig néhányszor majd kibuggyant belőlem a szó, de a tömeg borzasztóan zavart.”

5. Kinek mit nyújtott a pszichológia?

„... személyiségem egy kicsit átalakult, megváltozott...”

„... tetszett csoportunk növekvő oldódása...”

„... felkeltette az érdeklődésemet...”

„... a tanár-diák viszonyt egészen másként fogom fel...”

„... néha felüdültem, kikapcsolódtam...”

„... felesleges volt, félévig bejárni az órákra...”

Mit is kaptak elsővéseink a pszichológiától? Szinte valamennyien mást és mást tartottak fontosnak, mást és mást jelentett egy-egy óra, az egyes hallgatók más értéket fedeztek fel, éreztek meg a pszichológiaoktatásban; más és más személyiségükben, csoportjukban végbement változásokról számoltak be.¹ A közel 200 választ meglehetősen nehéz tipizálni, csoportokba sorolni, szinte lehetetlen rangsorolni, de a legjellemzőbbek — terjedelmi okok miatt elemzés nélküli — bemutatását fontosnak tartjuk.

Kinek mit is nyújtott a pszichológia?

a) Nekem: önismeretet, személyiségfejlődést

„Mit kaptam? Útmutatást sok mindent illetően. Közelebb juthattunk saját magunkhoz, belső érzéseinket, gondolatainkat mintegy ellenőrzés, megfigyelés alá vontuk”.

„Úgy érzem önmagam jobban megismertem vagy legalábbis megpróbáltam ezt. Nyitottabb lettem a többiek iránt és problémáikra.”

„Mit kaptam? Egy szóval: sokat. Részletezve: lelki támaszt, felelősséget. Először is leírnám: tulajdonképpen milyen vagyok én? Örökké nyugtalan, a maga sorsával elégedetlen, önbizalom híján magát megvalósítani nem tudó, de nagy romantikus vágyakkal és elképzelésekkel teli, nagy tettek végrehajtásáról álmodozó, szeretetre vágyó ember típusa. A pszichológia segített abban, hogy felismerjem, ilyen módon nem lehet egy embernek létezni. Előadásvezetőm határozott, gátlástalan, mindig optimista fellépése; szemináriumvezetőm kedvessége, segítőkészsége, optimizmusa, kiváló példákat állítottak elő, s ezzel néhány tapasztalatot leszűrtem.”

„Mit kaptam a pszichológiától?” Mélyebb önismeretet. A környezetemben élő emberek jobb megismerését... Talán nyitottabb lettem egy kicsit (kifelé), s el tudom mondani az érzéseimet más embereknek is. Mindenekelőtt feloldott bennem valamifajta feszültséget.”

„A pszichológia szeptemberig számomra csak egy szó volt, melynek jelentésével teljesen nem is voltam tisztában. Most úgy érzem: egy félév elég volt ahhoz, hogy a személyiségem egy kicsit átalakuljon, megváltozzon. Érzem, hogy nyitottabbá, bátrabbá, talpraesettebbé” váltam, s ezt nagy részben ennek a 'tárgynak' köszönhetem. Eddig szinte csak magamra figyeltem, s mostanában igyekszem, hogy legalább néhány percem jusson embertársaimra.”

„... És ezeken a foglalkozásokon láttam, hogy azok érvényesülnek inkább, akik ki merik mondani a véleményüket, s nem zárkóznak magukba. Én mindig elég zárkózott természetű voltam, a véleményemet is ritkán mondtam el. És most eldöntöttem, hogy ezen változtatni fogok”.

b) Nekem: társaim megismerését, csoportunk fejlődését:

„... a félév második felétől kezdve már tetszett a csoportunk egyre növekvő oldó-dása. Az a feszélyezettség, ami az első szemináriumokon uralkodott, idővel szépen lassan elszállt, persze a pszichológiával ismerkedni nem kívánó fiatalokkal együtt”.

„A szemináriumi csoportunkban lassan indult meg a beszélgetés. Ennek talán az volt az oka, hogy év elején nem ismertük egymást... reménykedtem abban, hogy minél jobban megismerjük egymást a csoportban, annál izgalmasabbak lesznek a szemináriumok. Ez a folyamat megindult, szeretném, ha a következő félévben folytatódna”.

„Most már valamilyen légkör azért kialakult köztünk. Szívesebben és feszte-lelenebbül merünk magunkról, problémáinkról egymás között beszélni”.

c) Nekem: felkeltette az érdeklődésemet...

„Felkeltette az érdeklődésemet számos probléma iránt, ami eddig fel sem merült bennem. Például az egyik szemináriumon arról beszélgettünk, mit jelent nekünk magyarnak lenni. Eddig fel sem merült bennem ez a kérdés, habár már jó néhányszor éreztem: milyen jó, hogy magyar vagyok”.

„Az előadások és a szemináriumok hatására úgy érzem szívesebben olvasok pszichológiai tartalmú könyveket”.

„Képet kaptam erről a tárgyról és még nagyobb kedvet ahhoz, hogy több mindent megtudjak és megtanuljak pszichológiából...”

„... A vizsgára való készülés közben sok érdekes könyvvel ismerkedtem meg és szerettem volna többet elolvasni, ha megkaptam volna őket a könyvtárban. Ezután nagyobb érdeklődéssel veszem kezembe a pszichológiai témájú könyveket”.

d) Nekem: segítséget a tanári munkához

„Mit adott a pszichológia? Ha röviden akarom megfogalmazni, akkor bizonyos értelemben „szabadszelleműséget”. A tanár—diák viszonyt egészen másként fogom fel. A tanárnak tekintélye kell, hogy legyen, de ezt nem szigorral, hanem tudással megértéssel kell megteremtenie”.

„... megtanultam, hogy nem mindig az a jó, ha feszülten kell figyelni és csendben kell maradni, hanem kérdezni, vitatkozni is lehet”.

„Az egyéni pszichológiai gyakorlatokról hozott élmények megbeszélése után további szempontok szerint figyelhettem meg a gyerekeket. Jobban át tudom érezni lelkivilágukat; pl.: idegenkedésüket valami nehéztől.”

e) Nekem: élményt...

„... jól éreztem magam az órákon, mert nem volt olyan feszült iskolai légkör, mindenki elmondhatta őszintén a véleményét...”

„... Nagy kedvvel jártam el mivel tudtam, hogy mindig valami érdekeset csinálunk. Az órák nem voltak egyhangúak, teljesen átváltoztam mikor bementem az órára. Egy jó érzés fogott el...”

„Szemináriumon néha felüdültem, kikapcsolódtam, néha feszültebbé vált a hangulatom”.

„... Ez az egész egy nagy élmény volt...”

f) Nekem: keveset...

„Rájöttem arra, amit mindig is tudtam, hogy nehéz megszólalnom ennyi ember előtt, főleg a saját érzéseimről beszélni. És utólag rájövök, hogy teljesen felesleges volt fél-évig bejárni az órákra. Elnézést az őszinteségért.”

„Olyan dolgokat beszéltünk meg ebben az évben, amelyekről eddig is hallottam. Sajnos nem sok új dologgal ismerkedtem meg. Egy pszichológia előadás tetszett igazán. Ez pedig a csoportos foglalkozásról szóló óra volt...”

„Néhány előadás és szeminárium érdekes volt, de a tanítással és gyermekneveléssel kapcsolatban semmi tapasztalatra nem tettem szert.”

„A pszichológiai szemináriumok megpróbálták, hogy minél közelebb kerüljünk egymáshoz. Ez azt hiszem nem sikerült. A hallgatókban még mindig sok gátlás, szorongás van, amit heti egy órában nem lehet leküzdeni. És ezek miatt a gátlások miatt nem merjük elmondani problémáinkat.”

6. Befejezésül: az „időről”

„... kevés volt az időnk...”

Aligha olvashatnánk szívesebben más sorokat, mint az alábbiakat:

„... Ami kissé kellemetlen volt az az, hogy nagyon kevés volt a heti egy (!) óra szeminárium. Mire olyan állapotba kerültünk, hogy teljesen ki tudtuk kapcsolni a többi gondot, addigra eltelt legalább 10 perc. Nem ártott volna, ha dupla órák lettek volna. Szerintem így sokkal eredményesebb lehetett volna. (Természetesen így is sokat jelentett.)”

„... Csak az volt a kár, hogy kevés volt az időnk, és szinte soha nem tudtunk teljesen kimeríteni egy témát...”

„... Nagyon sokféle témáról vitakoztunk. De sokszor kevésnek éreztem az időt, szerettem volna több ember véleményét meghallgatni és több dologról elmondani a véleményem...”

Saját oktatói tapasztalatunk is az, hogy a heti egy óra szeminárium valóban csak „csepp a tengerben”. Megfontolandónak tartjuk azokat a javaslatokat, amelyek — a tantervi korlátokat is figyelembe véve — a kéthetente két órát szorgalmazzák.

Azt viszont nagyon lényegesnek tartjuk, hogy az egyik hallgató így ír:

„Csak az volt a kár, hogy kevés volt az időnk... ezért egyénileg vitattuk meg az adott témaköröket, mondtuk el véleményünket...”

Úgy érezzük, hogy nagyon fontos, hogy az óráinkon elkezdődött viták szünetben folyósókon, albérléti- és kollégiumi szobákban tovább folytatódtak, a hallgatókat tovább foglalkoztatták ezek a problémák, további együttlétre és beszélgetésre serkentették őket.

Bevezetőnkben egyfajta „körképet” ígértünk. Nekünk, akik a hallgatókkal együtt végigdolgoztuk, átéltük ezt a félévet, mást jelentenek ezek a szavak, ezek az álláspontok, vallomások, mint egy külső olvasónak. De talán így is sikerült felvillantaniuk törekvéseink és azok hatásának néhány apró elemét.

Jegyzetek

1. A kísérlet során oktatott ismeretanyag kiválasztásának szempontjairól korábban részletesen beszámoltunk. (KLEIN SÁNDOR: Tanulóközpontú pedagógusnevelés. Kézirat. Mit várhat a pedagógus a pszichológiától? Tanulmányosorozat 30. szám Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Pszichológia Tanszék).
2. A pszichológiai ismeretek elsajátítása természetesen növeli az egyén általános kultúráját. Akinek kedve, ideje és érdeklődése van hozzá, csak ajánlani tudjuk a pszichológia tudományával való alaposabb, rendszeresebb megismerkedést. Aki ilyen komoly motivációval közelít a pszichológiához, annak talán felesleges az a figyelmeztetés is, hogy pszichológiai ismeretekben bizonyos veszély is rejlik: az általános lélektani törvényszerűségek közvetlen, vulgáris alkalmazásának veszélye. A pszichológia tudományának rendszeres megismerésének hiányából azonban nehézségek is támadhatnak. A nehézségek egy része a pszichológia tantárgyon belül jelentkezhet: egy-egy vita során, könyv elolvasásakor stb. gyakran találkozhatunk olyan pszichológiai szak kifejezéssel, fogalommal, amelynek nem értése akadályozza a továbbhaladást. Másrészt a tanárképzésen belül a pedagógiai tárgyak építenek bizonyos pszichológiai fogalmakra. Ezek megismerése tehát a pedagógiai tárgyakkal való megismerkedésnek mintegy előfeltétele. Ezért — hallgatói segédanyagként — összeállítottunk egy olyan kötetet, amely tartalmazza a leggyakrabban szereplő pszichológiai kifejezéseket. (FARKAS KATALIN—KLEIN SÁNDOR: A pedagógiai tárgyak tanulása elé ajánljuk. Mit várhat a pedagógus a pszichológiától? 5. kötet. Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Pszichológia Tanszék. A fenti kérdéstről részletesebben a kötet előszavában írtunk.)
3. Részletesen ld. KLEIN SÁNDOR: Tanulóközpontú pedagógusnevelés című már idézett kéziratát.
4. A hallgatóktól a félév első előadásán megkérdeztük: Mit várnak a pszichológiától? A félév végén írt fogalmazványok a „mit kaptam” kérdésre kerestek választ. Érdekes az elvárások és a félév végi érzések összevetése. Ebben a munkánkban erre nem vállalkozunk, de talán érdemes felvillantaniuk néhány jellemző válaszpárt.
  - a) „Sokat” vár — úgy érzi sokat kapott

Mit várok?

„... Gimnáziumból jöttem és legfeljebb csak elképzelni tudtam, hogy mit is várok egy ilyen tantárgytól. Talán úgy tudnám megfogalmazni, hogy egy kicsit segít a pedagóguspályán, az emberek megismerésében, egyéniségük fejlődésében. Persze magamon is észre fogok venni néhány változást, esetleg egy-két dolgot másképp közelítek meg. Legfontosabbnak tartom az embert, az emberi kapcsolatok megismerését...”

Mit kaptam?

„A pszichológia szeptemberig számomra csak egy szó volt, amelynek jelentésével teljesen nem is voltam tisztában. Most úgy érzem, hogy félév elég volt ahhoz, hogy a személyiségem egy kicsit átalakuljon, megváltozzon. Érzem, hogy nyiltabbá, bátrabbá, talpraesettebbé váltam, s ezt nagy részben ennek a „tárgynak” köszönhetem. Eddig szinte csak magamra figyeltem, s mostanában igyekszem, hogy legalább néhány percem jusson embertársaimra.”

b) „Mást” várt, mint amit kapott

Mit várok?

„Szeretném jobban megismerni önmagam, társaimat... Hogyan tudnék megmaradni az ami vagyok, de közben tökéletesen fejlődni szeretnék. A beszélgetések után rákényszerítenek arra, hogy őszintébb legyenek önmagamhoz is, felülvizsgáljam cselekedeteimet és nyíltabban kifejtsem véleményemet...”

c) Sokat” várt — úgy érzi keveset kapott

Mit várok?

... Remélem megtanuljuk vagy legalábbis tájékoztatást kapunk arról, hogy is kell gyermekekkel bánni. Milyen legyen a tanár az órákon, az órák után, hogy hathat leginkább a gyermekek érzelmvilágára, s egyáltalán megismerni azt, hogy mi foglalkoztat egy 10—14 éves gyermeket leginkább...”

Mit kaptam?

„Mást vártam, mint amit kaptam. Talán szabadságot kaptam. Ha akartam eljöhettek előadásra és szemináriumra, ha nem akartam, nem kellett. Tetszett a kötetlen légkör, a szabad véleménynyilvánítás... Valami mást azonban nem kaptam meg. Szerettem volna jobban megismerni önmagam, a bennem lezajló feszültségeket...”

Mit kaptam?

Úgy érzem ebben a félévben nem sokat jelentett számomra a pszichológia. Szinte semmi újat nem adott. Néhány előadás és szeminárium érdekes volt, de a tanítással és gyermekneveléssel kapcsolatban semmi tapasztalatra nem tettem szert.”

WAS BEKAM ICH VON DER PSYCHOLOGIE? (STUDENTEN ÜBER DEN VERSUCH DES PSYCHOLOGIESTUDIUMS, DER DIE PERSÖNLICHKEIT IN DEN MITTELPUNKT STELLT)

SÁNDOR KLEIN—KATALIN FARKAS

In der Arbeit werden die Meinungen der Studenten des 1. Jahrgangs die in den Jahren 1985—1986 an unserem Lehrstuhl im Experiment des die Persönlichkeit in dem Mittelpunkt stellenden Psychologiestudiums teilgenommen haben, gesammelt und analysiert.

Im Laufe des Experiments versuchen wir bei einem Teil der Studenten die Psychologie-Vorlesungen und -Seminare den Klein- und Gossgruppen zu nähern, den Ton von der Kenntnismittelung auf die Entfaltung der Persönlichkeit legend.

Positive Ergebnisse des Experiments sind die Entwicklung der Selbstkenntnis, die Besserung der Kommunikationsfähigkeit, die Herausbildung des vielseitigen Interesses, die Annäherung der Lehrarbeit und viele unvergängliche Erlebnisse.

ЧТО МНЕ ДАЛА ПСИХОЛОГИЯ? (О ПСИХОЛОГО-УЧЕБНОМ ЭКСПЕРИМЕНТЕ, ВЫДВИГАЮЩЕМ НА ПЕРВЫЙ ПЛАН ЛИЧНОСТЬ, ГЛАЗАМИ СТУДЕНТА)

ШАНДОР КЛЕЙН — КАТАЛИН ФАРКАШ

В нашей работе мы собрали и проанализировали взгляды студентов 1-го курса педагогического института, которые приняли участие в психолого-учебном эксперименте, проведенном на нашей кафедре.

В ходе данного эксперимента лекции и семинары по психологии у части студентов мы стремились приблизить к занятиям в малых и больших группах, а именно: с момента сообщения знаний, делая акцент на вопросы развития личности, выражаясь образно, на положительной чаше весов оказываются вопросы познания самого себя, улучшения коммуникативных способностей, формирования многогранного интереса, вопросы подготовки студентов к педагогической деятельности и множество впечатлений, остающихся на всю жизнь.